

Pozsgay Imre részvételével

Bibó-émlékkonferencia

Tegnap délután kezdődött a József Attila Tudományegyetemen „Nemzet és demokrácia” címmel a Bibó István-émlékbizottság által szervezett háromnapos konferencia, amelyet *Ilia Mihály*, az emlékbizottság egyik védnöke nyitott meg, majd *Pozsgay Imre* államminiszter köszöntötte a résztvevőket, közöttük is a tíz éve elhunyt nagy gondolkodó gyermekeit, *ifj. Bibó Istvánt* és *Bibó Borbálát*. Azon nemzedékhez tartozom — mondta az államminiszter —, amelynek tagjai ismerhették, olvashatták Bibó életművét, kezdetben kritikai élel ugyan, ám később, elmélyedve benne, őszinte odaadással. Ezen életmű iránti tiszteletet ma az a felfokozott érdeklődés jelzi, amelyet itt, Szegeden, e rendezvénysorozaton is tapasztalhatunk.

Az első napon három előadás hangzott el. *Körössényi András* azt elemzte, hogy mi a szerepe az ideológiának a politikai tagoltság kialakulásában a mai Magyarországon. Az úgynevezett alternatív szervezeteket — közülük is részletesebben az SZDSZ-t és az MDF-et — vizsgálva megállapította, hogy azok nem egységesek

ideológiailag, majd arra a végkövetkeztetésre jutott, hogy a politikai kultúra, a tradíciók és a hatalomhoz való viszony jelentősebb szerepet játszik az új szervezetek teremtődésénél, mint az ideológia. *Molnár Gusztáv* „Milyen politikai irányzatok lehetségesek a mai Magyarországon” címmel tartott előadást, melynek fő megállapításaira hétfői számunkban visszatérünk.

Biró Zoltán azt a kérdést vizsgálta, hogy vonható-e párhuzam az 1945-ös és a mostani helyzet között. Olyan értelemben igen — fejtette ki —, hogy a bármely oldalhoz való „csapódás” helyett akkor is a lehetséges harmadik, saját utat kerestük — s ezt Bibó István igyekezett a teoretikus szintről *hasznosítható politikai gyakorlattá* fejleszteni —, s jelenlegi helyzetünkben is ez látszik a legkívánatosabbnak. A magyar nép nagyobb része akkor félt a kommunizmustól, a kolhozoktól, ám nem voltak e téren megélt, konkrét tapasztalatai (ha a háború utolsó néhány hónapjától eltekintünk). Az emberek ma is félnek, de már az elmúlt 40 év történetének ismeretében, s nem hiszik, el, hogy most tényleg felszabadulhat-

nak, hogy most valóban van választási lehetőségük. Sajnos, ez a félelem ma talán a legerősebb politikai tényező — hangsúlyozta —, amely eldöntheti, hogy végül is, hová vezetnek majd a mai belpolitikai változások.

Márpedig jelenleg a külpolitikai környezet jobban kedvez saját *harmadik utunk* megvalósulásának, mint a belső helyzet. Egyetlen világhatalomnak sem érdeke ma, hogy hazánkban katolikus állapot alakuljon ki, vagy, hogy a *diktatúra viszatérjen*. Egyik nagyhatalomnak sem áll útjában egy demokratikus Magyarország. Céljaink eléréséhez először is le kell küzdeni a hatalmas, bénító *bizalmi válságot*, s az emberekbe vissza kell helyezni az értelmes munka örömét, a vállalkozás szabadságába vetett hitet, a biztonságérzetet. *Ne segítsük a hivatásos rendteremtők újbóli hatalomra kerülését!*

A konferencia ma Bibó domborművének avatásával (10 órakor az egyetem Dugonics téri aulájában), majd újabb előadásokkal folytatódik.

S. I.

Műsor — Gyulán és Szegeden

Ezen a nyáron Gyulán „végignézhettük a történelmünket”: *Száraz György: A megközelíthetetlen* című, posztumusz műve a francia forradalom Robespierre-jét mutatja — a gilotinig; *A nagyszerű halál* című ismert Száraz-darab a mi 48-as forradalmunkról szól. *Eörsi Istváné (Jolán és a férfiak)* pedig ugyancsak a mi 1956-os... *kinek miről*. A biztos érték: *Tamási Áron, Ördögölő Józsiása*. Lesz még *Vinkó József-bohózat* és *Kocsis Zoltán* — a zongoránál.

A szegedi műsor: *Puccini: Turandot* — nemzetközi szereposztással; *Lehár: A mosoly országa* — operaszatárakkal; *Markó-táncszínház*, a *Párizs gyermekei* (bemutatták Franciaországban, a 200 évforduló ünnepségeinek nyitányaként).

Hallottam, hogy...

... Szegeden, az egyik iskolában, csütörtök reggel a tanári ajtaján ilyen felirat fogadta a pedagógusokat:

Kedves Kartársak!

Ezennel felhívjuk mindenki figyelmét, hogy a **LECKEKÖNYVET HOLNAPRA** behozni szíveskedjék! Kérem leadni az iskolatitkárnak, vagy az igazgatóhelyettesnek.

Igazgatóság

Munkában megöszült, több kitüntetéssel rendelkező tanárok első meglepetésükben más iskolákban dolgozó kollégáikat, barátait hívták fel a nagyszünetben telefonon, hogy megérdeklődjék, másutt eszbe jutott-e az igazgatóságnak ilyen levelet ragasztani az ajtóra. Kiderült, nem ők az egyetlenek, akik arra kárhoztattak, hogy a fiók aljáról gyorsan előkotorják a főiskolai lecke-könyvkötet. Az igazgatóhelyettes a ripsz-ropsz indexbegyűjtést azzal indokolta: ezekből fogják megállapítani, kinek, hány éves munkaviszonya van, ki végzett nappalin, ki levelezőn.

Az egyébként is túlerhelt, alacsony fizetésű pedagógusok megalázónak találják, hogy 18–20 éve szerzett vörös vagy nem vörös diplomájuk és a munkakönyvük nem elég ahhoz, hogy szakképzettségüket és munkaviszonyukat igazolják. Attól tartanak, hogy a jövőben elbocsátások várhatók, és a szelekció a négy év alatt összegyűlt kollokviumi, szigorlati vizsgajegyek átlaga alapján történik majd. Ezt a fajta minősítést — enyhén szólva — minősíthetetlennek találják.

P. E.

Tehetséglesen

A főiskola nagytermében

Van utánpótlás. Beül az ember a Zeneiskolai Tanárképző Intézet szegedi tagozata és a Tömörkény szakközépiskola ének szakos hallgatóinak operaestjére és csak ámul. Mindig hallani valami újat.

A keddi műsor két részből állt. Először — jobbára a „kisebkek” — *Mozart Varázsfuvolájából* adtak elő részleteket. *Bálint Zsuzsa* meleg, bensőséges hangon énekelte *Paminát*, *Fazekas Zoltán* szép ívekkel, de igen világos hangon *Sarastrót*, *Altörjaj Tamás* kedvesen, darabosan *Papagénét*, *Kovács H. István* a karakterfigurához illő hangon *Monstatot*. A nagy meglepetést *Miklós Erikának* köszönhetjük. Ő az Ej király-nőjének II. felvonásbeli áriáját énekelte; azt a hanggyilkos, hírhedten nehéz bravúrszámot, melyben az operairadalom legmagasabb kiírt hangja is szerepel (háromvonalas f). Úgy tűnik, *Erikát* nemigen zavarta, hogy a világon általában *húsz alatt van azoknak az énekesnőknek a száma, akik ezt kielégítően el tudják énekelni*. Ő nemcsak kielégítően, de könnyedén adta elő, s a hangi csúcsteljesítményen kívül a kifejezésre is futotta erejéből. Bravó! Ezeket a részleteket *Szakályné Kovács Kornélia* kísérte zongorán — gondosan alkalmazkodva a növendékekhez.

A szünet után *Puccini*-műzika következett: a *Bohéméletből* hallhattunk hosszabb részleteket, az I. és II. és a IV. felvonás végét. Sajnos — kottából. (A Varázsfuvolát

kívülről adták elő.) *Frankó Tünde* immár nem (csak) növendéke, hanem tanára (is) az intézetnek. Mimijét finom vonalvezetés, mély átélés jellemezte. Hangja (melynek szépségét nem először dicsérem) kicsit talán (túl?) sötétedett. Igen szépen énekelte szólóit és a kvartett-beli szólamát is, ám az igazán nagy élményt számomra a Marcellel énekelte kettőse jelentette. Kitérések és kiabáló-rándulások feszült hullámmá, igazi drámai véna. Akit az ő Mimije ebben a jelenetben nem indít meg, annak valóban kőből van a szíve. *Ertler Andrea* kellően kacér (sőt néha kellőképp hisztis) Musette volt, s egyedül ő énekelte áriáját kotta nélkül — igaz, kissé bizonytalan intonációval. *Busa Tamás* baritonja főleg a felső regiszterében fejlődött sokat, alkati merevsége azonban elég nehezen oldódik. Úgy tűnik, nemcsak a színházban, az iskolában, az utánpótlás soraiban is dül a tenormizéria. Rodolfként *Fekete Imre*, a színház énekkari szolistaja segítette ki a hangversenyt. *Kerek Ferenc* nagy elánnal kísérte az időnként csaknem felvonásnyi részleteket.

(Márok)

*

Berdál Valériának és nagyszerű zongorakísérőjének, *Simor Ferencnek*, a Tömörkény István Gimnázium és Művészeti Szakközépiskola kitűnő tanárainak nevelésében gyönyörködhetünk csütörtökön este a zeneművészeti főiskola nagytermében.

(Berényi)

Kiállítási napló

Tájak, méretre

Régen szerepeltek együtt, közös kiállításon a szegedi és vásárhelyi festők. Még régebben Szegeden! Néhány évvel-évtizeddel ezelőtt rendszeresen bemutatták munkáikat, mintegy demonstrálva egyútté tartozásukat, fölrajzolva az egységben a sokszínűséget, hitet téve az alföldi táj, a Tisza, a környező tanyavilág kimeríthetetlen motívumkincsé és ihlető közege mellett. Az utóbbi években gyérültek a közös közszereplések, így a mostani kamrabemutató legalábbis egy halk sóhajtsánsi értékű intéz az egyszervolt demonstrációk után.

A Képcsarnok Gulácsy Termében látható kiállítás számomra 3 dolgot minden-

képpen jelez. 1. A névsor — ha sok is a hiányzó — szinte változatlan, ime a 11 művész: *Csikós András, Dér István, Fodor József, Fontos Sándor, Fontos Zoltán, Patáki Ferenc, Cs. Patáji Mihály, Pintér József, Puskás Imre, Stéhlík János, Zombori László*. 2. Még mindig elsődleges téma a magányos tanya, a borzas fásor, a szél-fútt nádas, az ártéri pocso-lyai; kiderül, hogy a legtöbb alkotó ugyanabból az asztaloműhelyből rendeli a képeket; a méretek éppoly közel vannak egymáshoz, mint a mértékek — egyszóval, az úgynevezett „képcsarnoki festészet” tulajdonképpen kikezdehetetlen, mindig átlendül a zsúri mércéjén, tisztában van a fizető-

képes kereslet mai igényeivel. S valljuk be, ez a dolga, ez a küldetése: otthonok falaira kerülni. Tetszeni! 3. Végül, de egyáltalán nem utolsósorban igazolni látszik, hogy minden anyagban vannak figyelemre érdemes művek. Vagy azért, mert biztos, oldott és frappáns festői-séget sugall (Csikós András: *Ártéri találkozás*), vagy, mert sokszor feldolgozott, szinte közhelyszámba menő témát érintve is képes új izgalma-kat kelteni (Puskás Imre: *Hortobágy*), vagy, mert meglepően merész, majdhogynem irritáló gesztussal, egy szokatlanul attraktív szín-folttal új dimenzióba emel egy szokványmotívumot (Stéhlík János: *Nyári este*).

T. L.

Ferenczi Imre

(1931–1989)

des lelkiismeretességgel, amiként terepmunkáját is végezte.

S mint akinek Hajdú-Bihar megyéhez és Szabolcs-Szatmár megyéhez is köze volt, a Rákóczi-hagyomány szóbeliségében őrződött kincseinek feltérképezéséhez látott hozzá. Ám kutatásai mind szélesebb körben gyűrűztek: a népi epikum jellegzetességeinek vizsgálata mellett a hiedelmek elemzésére is vállalkozott, sosem feledkezve meg az irodalom és színhagyomány találkozásáról. Tanulmányait az általa is szerkesztett *Néprajz és Nyelvtudomány*, továbbá a *Tiszatáj*, az *Etnographia*, valamint *debrece-ni, budapesti és Egyesült Államok-beli kiadványok* közölték. Az utóbbi időben erőteljesebben fordult figyelme a mitoszkrítika felé, s bőséges anyagot gyűjtött a Nagy-Alföld régiójában, különösen *Csongrád és Bács-Kiskun megyében*. Tevékeny, teljes életet élt. Nem harsányan hirdette eredményeit, hanem szívesen építkezett. A nagydok-

tori értekezés megírására készülődött.

Igazából mindenekelőtt a mesék foglalkoztatták. Azok a történetek, amelyekben a szegénységből kiemelkedő ifjú kitartó munkával végül is eléri célját. Bölcsen tudta, hogy az életben nem mindig van ez így. Olykor a csoda sem segít, máskor a csoda elmarad, de adódhat úgy is, hogy más akadály meredezik leküzdhetetlen gátként. S csak a mesében lehet túljárni az örök ellenség, a mindig orvul támadó halál eszé-ri.

Sok mindent megvalósított Ferenczi Imre ifjúkori célkitűzéseiből, sok minden a tollában maradt. Mienk azonban emléke, csöndje, fáradt mosolya. S a tudat, hogy része egyetemünk történetének. Magunkat erősítve oly sokszor hallott mese-fordulatot is idézve, az egyszerű megtörténő, de a befejezettség emlékedtisé-vel megtörténő életre gondolva idézzük a költőt, aki tudta, hogy minden ember tragikus hős, mert meghal:

Nem kelti föl se könny, se szó, se vegyszer. Hol volt, hol nem volt a világon, egyszer.

Fried István

Alig néhány hónapja jelentette be a maga szerény módján: bővíti, újabb munkatárssal gazdagodik tanszéke, a Néprajzi Tanszék. Alig néhány hete tett megszívlelendő javaslatokat a tanszékesport tanácsa ülésén, alig néhány napja beszélte el, miféle új tervek szerete megvalósítani. És „látjátok feleim egyszerre meghalt és itt hagyott minket magunkra...”

Ferenczi Imre docens, a kedves kolléga, a szorgalmas kutató-gyűjtő jellegzetes alakja után nézünk, s töprengünk: mennyiféle gond, mekkora, a múltból hozott teher gyötörte úgy szívét, hogy az „egyszerre” felmondta eddig fegyelmezett szolgálatát. A Veres Péter által az irodalomba emelt Balmazújvárosban született, nagycsaládban, ahol igény mutatkozott arra, hogy a megnövekedett művelődési lehetőségekkel éljenek. Így végezte el a Kossuth Lajos Tudományegyetemet, és állt közszolgálatba, előbb tanárként, majd múzeumi dolgozóként. 1964-ben került a József Attila Tudományegyetem kötelékébe, 1969-től docensként, 1971-től tanszékvezetőként látta el a feladatát, azzal a csön-

Nyílt levél a miniszterelnöknek

Leállítani vagy folytatni?

Kedves Németh Miklós Elvtárs!

Kérjük a kormányt, hogy továbbra is határozottan álljon ki a bős—nagymarosi vízellépcsőrendszer építési munkálatainak folytatása, mielőbbi teljes befejezése mellett, természetesen a környezetvédelmi szempontok messzemenő figyelembevételével. Emellett szükségesnek tartjuk, hogy az állami propagandában kapjon nagyobb szerepet a beruházás kedvező hatásainak bemutatása, valamint a vitatott kérdésekben, különösen a garanciák tekintetében a reális tájékoztatás — írják tíz szervezet, tudományos tanszék, il-

letve az érdekelt települések képviselői.

*

A Minisztartanács Tanácsadó Testülete az érdekelt minisztériumok, illetve a Dunai Kör szakértői véleményének megismerése, a különböző dokumentumok benátó vizsgálata utáni vitában a következő álláspontot alakította ki (egy ellenszavazattal).

Mérlegelve a nagymarosi beruházás folytatása vagy leállítása mellett nemzeti jogi, gazdasági, ökológiai, bel- és külpolitikai érveket, valamint a vitatott kérdésekben, különösen a garanciák tekintetében a reális tájékoztatás — írják tíz szervezet, tudományos tanszék, il-

konfliktust, amelyet minden bizonnyal egy későbbi, de a jelenleginél is rosszabb helyzetben fel kellene oldania.

— A döntés nem tenné feleslegessé a csehszlovák fel által eddig Bős térségében végrehajtott, jelentős volumenű beruházásokat.

— A döntés nem érinti a két ország közötti gazdasági együttműködést.

— A tanácsadó testület foglalkozott a nagymarosi beruházással kapcsolatos esetleges népszavazás kérdésével is. Határozott álláspontja — és ezt a döntést igazoló politikai állásfoglalások kellően alátámasztják —, hogy ebben a kérdésben népszavazást tartani nem szabad.